

Θεωρία και πραγματικότητα: Η σύγχρονη διάσταση της ΔΕΠ-Υ

Δρ. Δουκλιάς Σωτήριος
Διδάκτωρ Αναπτυξιακής Γνωστικής Νευροψυχολογίας
Noesis Neurofeedback Centre Cyprus

Τι είναι η προσοχή;

Ορισμός

- Προσοχή είναι η διαδικασία μέσω της οποίας το μυαλό «διαλέγει» από τα διάφορα ερεθίσματα που βάζουν τις αισθήσεις σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή
- Επιτρέπει μόνο σε περιορισμένες πληροφορίες να εισέλθουν στο συνειδητό

Σχετικές έννοιες:

- Εγρήγορση
- Συγκέντρωση
- Επιλεκτικότητα
- Έλεγχος

Προσοχή

Υπάρχουν πολλά είδη προσοχής, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις έχουμε να κάνουμε με την επιλογή κάποιων υπο-ομάδων πληροφοριών για περαιτέρω επεξεργασία από το σύστημα επεξεργασίας πληροφοριών

Επιλογή αισθητηριακών πληροφοριών – προσοχή για αντίληψη

Επιλογή τρόπου δράσης ή αντίδρασης – προσοχή για δράση

Η προσοχή όμως μπορεί να αποτελεί και παράγωγο της επεξεργασίας

Η σχέση μεταξύ συνειδητών εμπειριών και προσοχής οδηγεί στον διαχωρισμό των διαδικασιών σε αυτές που χρήζουν ή όχι προσοχής – ελεγχόμενες έναντι αυτόματων διαδικασιών

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

4 διαπλεκόμενες ιδέες για την προσοχή

- Αντιμετωπίζουμε περισσότερες πληροφορίες από αυτές που μπορούμε να «προσέξουμε»
- Υπάρχουν σημαντικά όρια στο τι μπορούμε να «προσέξουμε» σε κάθε δεδομένη στιγμή
- Μπορούμε να αντιδράσουμε σε κάποιες πληροφορίες-ερεθίσματα και να εκτελέσουμε κάποια έργα με λίγη αν όχι καθόλου προσοχή
- Με επαρκή πρακτική και γνώσεις, κάποια έργα γίνονται όλο και λιγότερο απαιτητικά σε ότι αφορά τις διεργασίες του συστήματος προσοχής.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

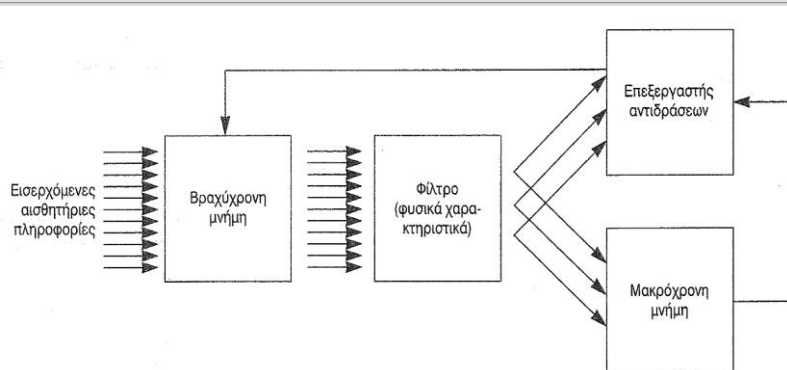
Βασικά χαρακτηριστικά της προσοχής

Η προσοχή είναι μια νοητική διεργασία, η οποία απαιτεί τη χρήση νοητικών πόρων για να κατευθύνει και να εστιάσει τις εμπλεκόμενες νοητικές διεργασίες.

Αυτές οι νοητικές διεργασίες είναι περιορισμένες. Όσο περισσότερη προσοχή απαιτεί ένα έργο, τόσο λιγότεροι πόροι είναι διαθέσιμοι για οποιοδήποτε άλλο έργο

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Θεωρία φίλτρου (Broadbent)

Το μοντέλο επιλεκτικής προσοχής του Broadbent

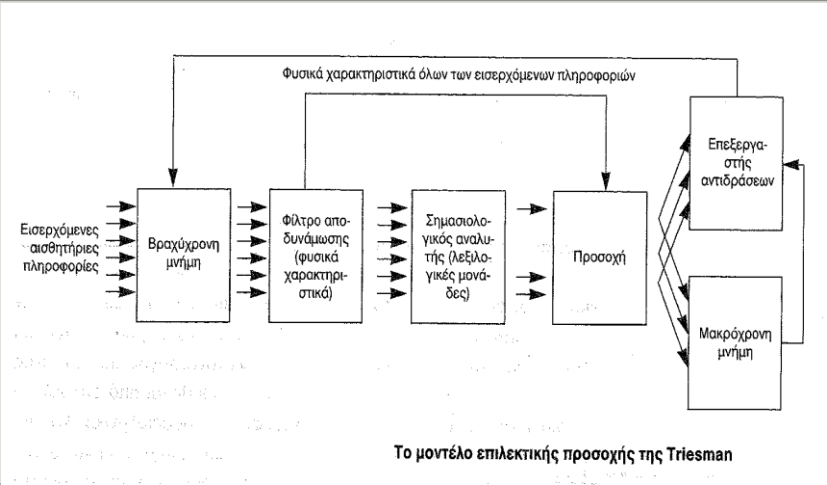
ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Φαινόμενο Cocktail Party - Moray (1959)

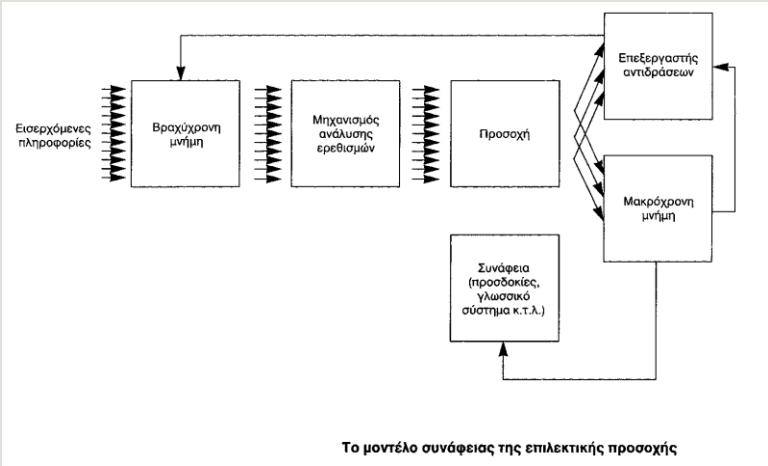
ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Το μοντέλο της Treisman

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Μοντέλο συνάφειας

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Διαταραχή ελλειμματικής προσοχής

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Γενικά

Το ADHD συχνά σχετίζεται με άλλες ψυχιατρικές και μαθησιακές διαταραχές, γεγονός το οποίο περιπλέκει τις δυνατότητες για διάγνωση, θεραπεία και πρόγνωση.

Το ADHD είναι μια ετερογενής διαταραχή με πάρα πολλές και σύνθετες αιτίες, όλες από τις οποίες διαδραματίζουν ρόλο με παρόμοια ή ταυτόσημα αποτελέσματα/συνέπειες στην εγκεφαλική λειτουργία.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Μη-προσοχή (inattention)

Δυσκολία στην έναρξη και διατήρηση της προσοχής, η οποία χαρακτηρίζεται από:

- δυσκολία επιμονής στα διάφορα έργα, ειδικά σε αυτά που δεν έχουν κάποιο ιδιαίτερο προσωπικό ενδιαφέρον, είναι πολύ εύκολα, ή αντίθετα πολύ απαιτητικά ή καθιστικά
- εναλλαγή από το ένα ημιτελές έργο στο άλλο.
- αποτυχία να φέρει εις πέρας έργα, θελήματα, σχολική εργασία, κλπ.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Μη-προσοχή (inattention)

Δυσκολία στην έναρξη και διατήρηση της προσοχής, η οποία χαρακτηρίζεται από:

- εναλλαγή από το ένα ημιτελές έργο στο άλλο
- “ονειροπόληση”, ή εμφανιζόμενο ότι δεν ακούει ή δεν προσέχει, ακόμα και όταν του απευθύνουν το λόγο

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Μη-προσοχή (inattention)

Αποφυγή ή ακόμα και απέχθεια προς έργα τα οποία απαιτούν συντηρούμενη προσοχή, όπως:

- έργα τα οποία απαιτούν επιμονή ή συντηρούμενη πνευματική προσπάθεια.
- έργα τα οποία απαιτούν πόρους από περιορισμένες οργανωτικές δεξιότητες

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Μη-προσοχή (inattention)

Διάσπαση προσοχής, η οποία χαρακτηρίζεται από:

- δυσκολία στην εναλλαγή της προσοχής (shifting attention) από το ένα έργο στο άλλο ή από τη μια δραστηριότητα στην άλλη
- δυσκολία να παρακολουθεί περισσότερα από ένα έργα σε κάθε δεδομένη στιγμή
- μερικές φορές από μια αξιοθαύμαστη συνείδηση/αντίληψη λεπτομερειών, που παρόλα αυτά είναι άσχετες με το έργο-δραστηριότητα-πλαίσιο επικοινωνίας

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Μη-προσοχή (inattention)

Δυσκολία στην οργάνωση και τον καθορισμό προτεραιοτήτων (βλάβη εκτελεστικών λειτουργιών), η οποία χαρακτηρίζεται από:

- χάνει ή τοποθετεί σε λάθος μέρος τα υπάρχοντα του, ή απαραίτητα πράγματα, όπως την σχολική εργασία, παιχνίδια, κτλ.
- δυσκολία στο να βάζει συγκεκριμένα έργα σε προτεραιότητα με βάση την σπουδαιότητά τους ή τους στόχους του γενικότερου σχεδιασμού
- αναβλητικότητα
- αφηρημάδα, π.χ. ξεχνά ραντεβού, ξεχνά τη φόρμα γυμναστικής του, κτλ.
- φτωχή επίγνωση του χρόνου, με παράλληλα φτωχές δεξιότητες διαχείρισης του χρόνου

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Μη-προσοχή (inattention)

Δυσκολία στην οργάνωση και τον καθορισμό προτεραιοτήτων (βλάβη εκτελεστικών λειτουργιών), η οποία χαρακτηρίζεται από:

- ελλειμματική εργαζόμενη μνήμη – ικανότητα να συγκρατεί συγκεκριμένες πληροφορίες “στο μυαλό του” για βραχείες περιόδους χρόνου, απουσία περιβαλλοντικών ερεθισμάτων- η οποία εκδηλώνεται ως:
 - δυσκολία να ανακαλεί σύνθετες οδηγίες, όπως οι κανόνες ενός παιχνιδιού
 - το να ξεχνά πληροφορίες, οι οποίες του έχουν μόλις διαβαστεί
 - δυσκολία στο να μεταφέρει σε άλλους πληροφορίες
 - Δυσκολία με μαθηματικές πράξεις όπως αντιμετάθεση αριθμών ή υπολογιστικά σφάλματα

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Υπερκινητικότητα

Υπερβολική κινητική δραστηριότητα, χαρακτηριζόμενη ως:

- συνεχή κίνηση ή συνεχώς “στην πρίζα”
- νευρικός, ανήσυχος
- δυσκολία στο να παραμένει καθισμένο όταν αυτό απαιτείται

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Υπερκινητικότητα

Υποκειμενική αίσθηση κινητικής “ανησυχίας”

- Ένα ήπιο εύρημα, ποιο σύνηθες σε κορίτσια και συχνότερα παρατηρούμενο σε εφήβους και ενήλικες

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Υπερκινητικότητα

Υπέρμετρη ομιλητικότητα, περιγραφόμενη ως:

- υπέρμετρη, συνεχής ομιλία (“πολυλογία”)
- φτωχός συντονισμός προφορικού λόγου, με πολύ δυνατή ομιλία
- αμετροέπεια
- ξεστομίζει απαντήσεις, διακόπτει τις συζητήσεις

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Υπερκινητικότητα

Φτωχό κινητικό έλεγχο, χαρακτηριζόμενο από:

- δυσκολία απασχόλησης με δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου με ησυχία
- η εργασία, ειδικά η όποια εμπεριέχει γράψιμο είναι 'τσαπατσούλικη'
- φτωχά φυσικά (σωματικά) όρια, με παράλληλη κοινωνικά μη αποδεκτή, αδιάκριτη συμπεριφορά.
- επιθετικότητα ή αδεξιότητα, σχετιζόμενη με φτωχό συντονισμό κινητικών δραστηριοτήτων (π.χ. σπάσιμο παιχνιδιών, πληγώνει μη ηθελημένα τους άλλους κτλ.)

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παρορμητικότητα

Δυσκολία στην αναστολή των αντιδράσεων

("Ready, fire, aim!"), η οποία εκδηλώνεται ως:

- ενοχλητική περιέργεια
- ανυπομονησία, εκδηλούμενη ως:
 - δυσκολία να ακολουθεί τη σειρά του σε παιχνίδια
 - παρόμοια εκδήλωση κατά τη διάρκεια συζητήσεων, με διακοπές και σχόλια χωρίς να είναι η σειρά του να μιλήσει
 - ακατάλληλη συμπεριφορά

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παρορμητικότητα

Ανάληψη ρίσκων/συμπεριφορά αναζήτησης καινοτόμων πραγμάτων-καταστάσεων

- ενασχόληση με φυσικά επικίνδυνες δραστηριότητες, χωρίς αναλογισμό των πιθανών αρνητικών συνεπειών
- συχνά χαρακτηριζόμενο ως “ επιρρεπές στα ατυχήματα”, με ανάλογο ιστορικό τραυματισμών
- τάση να βαριέται εύκολα και να επιζητά εξωτερική διέγερση (external stimulation)

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παρορμητικότητα

Διαφοροποιημένη ανταπόκριση στις συμπεριφοριστικές αμοιβές, συνέπειες και ενδεχόμενα

- αντίσταση στις επιδράσεις επιρροής (conditioning effects) της αμοιβής ή της τιμωρίας
- αδυναμία να εφαρμόσει πρότερες εμπειρίες σε παρούσες καταστάσεις, γεγονός το οποίο οδηγεί σε επαναλαμβανόμενα λάθη
- νευροφυσιολογική βάση

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Συσχετιζόμενα χαρακτηριστικά

Διαφοροποιημένη αντίδραση στην κοινωνική ενίσχυση

- εξαιτίας της μη-προσοχής, του αρνητισμού και της αντίστασης στην επιρροή των αμοιβών ή της τιμωρίας, πολλά παιδιά με ADHD είναι δύσκολο να κοινωνικοποιηθούν.
- χαρακτηρίζονται ως πεισματώδη, ανεπίδεκτα ή απαισιόδοξα, αν και δεν είναι απαραίτητο να έχουν διαταραχές διαγωγής (conduct disorders)

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Συσχετιζόμενα χαρακτηριστικά

Διαφοροποιημένη συναισθηματική ικανότητα αντίδρασης

- τα παιδιά με ADHD συγχύζονται εύκολα και ταρασσονται, με αποτέλεσμα να τείνουν να αντιδρούν στις διάφορες καταστάσεις με ένα υπερβολικό, δυσανάλογο τρόπο (αν και συνήθως διαρκούν πολύ λίγο), με δραματικές εναλλαγές στα συναισθήματα
- επίσης τείνουν να παρουσιάζουν πολύ φτωχή αντοχή στις απογοητεύσεις, ειδικά με καθυστέρηση/άρνηση της ικανοποίησης, εξελικτικών προκλήσεων ή ενδοπροσωπικών συγκρούσεων

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Συσχετιζόμενα χαρακτηριστικά

Διαφορές στις διαπροσωπικές σχέσεις

- τα παιδιά με ADHD τείνουν να είναι έντονα/ανήσυχα, θέλουν να ελέγχουν τους άλλους, κοινωνικά μη-οξυδερκή και μη ανεκτικά.
- πολλές φορές χαρακτηρίζονται ως ανώριμα και στην πραγματικότητα παρουσιάζουν καθυστερημένη κοινωνική εξέλιξη.
- χρόνιες ανταγωνιστικές διαπροσωπικές αλληλεπιδράσεις μπορούν να οδηγήσουν σε κοινωνικό αποκλεισμό και στην συνέχεια σε κατάθλιψη και επιθετική ανυπακοή

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Συσχετιζόμενα χαρακτηριστικά

Ανικανότητα ελέγχου συμπεριφοράς

- η προβληματική συμπεριφορά μπορεί να σηματοδοτεί την παρουσία μιας συνοσηρούμενης ψυχιατρικής διαταραχής, αλλά μπορεί επίσης να προέρχονται από τις καθαρά νευροψυχιατρικές διαταραχές που συναντούμε στο ADHD.
- η απόσταση μεταξύ των φυσιολογικών εξελικτικών προσδοκιών των παιδιών με ADHD και της ωριμότητας και κρίσης τους, περιπλέκει περισσότερο την κλινική τους εικόνα.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Συσχετιζόμενα χαρακτηριστικά

Ανικανότητα ελέγχου συμπεριφοράς

- Τα παραδείγματα συμπεριλαμβάνουν:
 - τα ψέματα και οι κλοπές μπορεί να καταδεικνύουν μια υποβόσκουσα παρορμητικότητα
 - η επιθετική συμπεριφορά μπορεί να είναι έκφραση της φτωχά ρυθμιζόμενης φυσικής δύναμης
 - οι εκρήξεις οργής συχνά παρατηρούνται μέσα στα πλαίσια αισθητηριακών ή επηρεαστικής υπερ-διέγερσης

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Συσχετιζόμενα χαρακτηριστικά

Υπονόμευση του ηθικού (Demoralization)

- ο “περίεργος διαχωρισμός μεταξύ του γνωρίζω και του πράττω” συχνά απογοητεύει τα παιδιά με ADHD. Παρά τα ταλέντα και τις δεξιότητες τους, και τις συχνά τεράστιες προσπάθειές τους, τα παιδιά με ADHD πάντα παρουσιάζονται κατώτερα των προσδοκιών.
- σαν αποτέλεσμα των ανεπαρκών γνωστικών τους στυλ, τα παιδιά με ADHD πρέπει συχνά να δουλεύουν σκληρότερα και για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα από ότι οι συνομήλικοί τους για να επιτύχουν το ίδιο αποτέλεσμα.
- με την πάροδο του χρόνου, τα παιδιά με ADHD ‘κουράζονται’, και στα πλαίσια των επαναλαμβανόμενων αποτυχιών, χάνουν το ηθικό τους, τα κίνητρα τους, και αναπτύσσουν μία στάση αμυντικής απείθειας .

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Θεωρίες για την αιτιολογία της ΔΕΠ-Υ

Δεν έχει αναγνωριστεί μόνο μία αιτιολογία για την ΔΕΠ-Υ

Η ΔΕΠ-Υ είναι μια ετερογενής διαταραχή, η οποία πλέον θεωρείται να είναι το αποτέλεσμα μια σύνθετης αλληλεπίδρασης ανάμεσα στους εξής παράγοντες κινδύνου:

- ψυχοκοινωνικούς
- περιβαλλοντικούς
- νευροχημικούς / νευροανατομικούς
- οικογενείς και γενετικούς

Η ΔΕΠ-Υ μπορεί να εξεταστεί καλύτερα σαν ένα κοινό τελικό μονοπάτι για μια ποικιλία εξελικτικών εγκεφαλικών διαδικασιών

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες

Οι ψυχοκοινωνικοί παράγοντες δεν θεωρούνται ότι προκαλούν την ΔΕΠ-Υ

Η σοβαρότητα και συνοσηρότητα των συμπτωμάτων της ΔΕΠ-Υ δεν εμφανίζονται να σχετίζονται με τα επίπεδα στρες και ψυχοκοινωνικών αντιξοοτήτων στις οικογένειες των παιδιών με ΔΕΠ-Υ

Πρόσφατες έρευνες κατέδειξαν υψηλότερα επίπεδα στρες και ψυχοκοινωνικών αντιξοοτήτων σε παιδιά με ΔΕΠ-Υ, τα οποία χαρακτηρίζονταν επίσης από συνοσηρούμενο άγχος ή διαταραχές διάθεσης από ότι σε παιδιά τα οποία έπασχαν μόνο από ΔΕΠ-Υ

Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ και καμία συνοσηρότητα επεδείκνυν τα ίδια επίπεδα ψυχοκοινωνικού στρες με φυσιολογικά αναπτυσσόμενα παιδιά.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Περιβαλλοντικοί παράγοντες

Προγεννητικοί ή μεταγεννητικοί παράγοντες εκτιμάται ότι συνεισφέρουν (χωρίς να έχει προσδιοριστεί ακόμα ακριβώς πως) στην ανάπτυξη της ΔΕΠ-Υ.

Αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν:

- προγεννητικές επιπλοκές και επιπλοκές κατά την γέννα
- προγεννητικό ή γεννητικό εγκεφαλικό τραυματισμό
- πρόωμη γέννα
- μικρό μέγεθος για ηλικία κύησης
- χαμηλό βάρος γέννας

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Περιβαλλοντικοί παράγοντες

20% των παιδιών με σοβαρή εγκεφαλική κάκωση, αναφέρονται ότι αναπτύσσουν

σημαντικά συμπτώματα διάσπασης προσοχής και παρορμητικότητας

Τα παιδιά αυτά έχουν επίσης και υψηλότερα επίπεδα στρες και αντιξοοτήτων

Η ΔΕΠ-Υ μπορεί να αυξάνει τον κίνδυνο για σοβαρό εγκεφαλικό τραυματισμό

Γενετικοί, τραυματικοί και ψυχοκοινωνικοί παράγοντες μπορεί να συσχετίζονται με

την ανάπτυξη της ΔΕΠ-Υ σε παιδιά με κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Νευρολογική βάση

Η προσοχή και η αυτο-ρύθμιση αποτελούν σύνθετα φαινόμενα.

Οι διαφορετικοί τύποι προσοχής περιλαμβάνουν:

- επιλεκτική προσοχή
- συντηρούμενη προσοχή
- ανάπτυξη στρατηγικών
- ευελιξία
- αναστολή αντίδρασης

Δεν είναι ακόμα πλήρως διευκρινισμένο πως αυτοί οι διαφορετικοί τύποι προσοχής συσχετίζονται με την εγκεφαλική ανατομία και φυσιολογία

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Νευρολογικά μοντέλα της ΔΕΠ-Υ

Σήμερα υπάρχουν 4 βασικές θεωρίες οι οποίες επιχειρούν να εξηγήσουν τις βασικές δυσλειτουργίες που χαρακτηρίζουν την ΔΕΠ-Υ:

Δυσλειτουργία στην επιλεκτική προσοχή και υπερκινητικότητα, πιθανώς προκαλούμενη από μία διαταραχή στο σύστημα ντοπαμίνης

Διαταραχή στο νοραδρενεργικό σύστημα (noradrenergic system) το οποίο οδηγεί σε υπερβολική αφύπνιση/διέγερση (excessive arousal)

Απόρροια δυσλειτουργιών στο σύστημα καταστολής συμπεριφοράς, οι οποίες οδηγούν σε δυσκολίες αυτο-ρύθμισης

Διαταραχές στο σύστημα επεξεργασίας πληροφοριών το οποίο οδηγεί σε ένα δυσλειτουργικό σύστημα αμοιβών

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Νευροανατομικοί παράγοντες

Έρευνες νευροαπεικόνισης αναφέρουν ότι στη ΔΕΠ-Υ υπάρχει μια απώλεια της φυσιολογικής εγκεφαλικής ασυμμετρίας:

Ο ολικός εγκεφαλικός όγκος είναι κατά ~3% μικρότερος σε νέους με ΔΕΠ-Υ

Οι έρευνες δείχνουν ότι ο δεξιός πρόσθιος φλοιός είναι μικρότερος σε άτομα με ΔΕΠ-Υ από ότι σε φυσιολογικά αναπτυσσόμενα άτομα – αυτή η περιοχή μαζί με άλλες ρυθμίζουν την προσοχή, την επεξεργασία των ερεθισμάτων καθώς και τις εκτελεστικές λειτουργίες (executive functions) και την παρορμητικότητα.

Παρά το γεγονός ότι ο όγκος κάποιων από αυτές τις περιοχές φαίνεται να εξομαλύνεται με την πάροδο του χρόνου, η συνολική μικρότερη εγκεφαλική μάζα παραμένει.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Γενετικοί παράγοντες

Η ΔΕΠ-Υ είναι μια υψηλά κληρονομήσιμη γενετική διαταραχή με παράλληλους γενετικούς παράγοντες να την επηρεάζουν και να την ενισχύουν.

Έρευνες με μονοζυγωτικά δίδυμα έδειξε σύμπτωση νοσηρότητας κατά 55%-90%

Η ΔΕΠ-Υ έχει πολυγονιδιακή βάση με πολλαπλά γονίδια να εμπλέκονται.

– Πολλά από τα γονίδια αυτά εμπλέκονται στο σύστημα κατεχολαμίνης (catecholamine system).

Η φύση του γενετικού κινδύνου και ο τρόπος κληρονομικότητας είναι ακόμα και σήμερα σε μεγάλο βαθμό μη γνωστοί.

Ο γενετικός κίνδυνος δείχνει ατελή διεισδυτικότητα π.χ. δεν εκφράζεται πάντα.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Γενετικοί παράγοντες

Σήμερα η ΔΕΠ-Υ θεωρείται ότι επηρεάζεται τόσο από νευρολογικούς όσο και από γενετικούς παράγοντες σε μεγαλύτερο βαθμό από οποιονδήποτε περιβαλλοντικό και κοινωνικό παράγοντα.

Η μεγαλύτερη πρόκληση θα είναι να εξακριβωθεί πως λειτουργούν στην ουσία τα γονίδια στην ΔΕΠ-Υ, ειδικότερα κατά την διάρκεια της ανάπτυξης, αλλά και σε σχέση με το περιβάλλον, ώστε να παράγουν τα συμπτώματα της ΔΕΠ-Υ.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Εκτελεστικές λειτουργίες (executive functions)

Οι εκτελεστικές λειτουργίες αναφέρονται στο σύστημα των νοητικών λειτουργιών, το οποίο διαχειρίζεται και ενσωματώνει τα διάφορα καθημερινά έργα.

Οι δεξιότητες των εκτελεστικών λειτουργιών αναπτύσσονται στην πρώιμη παιδική ηλικία στον πρόσθιο εγκεφαλικό φλοιό και συνεχίζουν να αναπτύσσονται μέχρι την πρώιμη ενήλικη ζωή.

Οι διαταραχές στις εκτελεστικές λειτουργίες μπορούν να επηρεάσουν την γνωστική, συμπεριφορική και αλληλεπιδραστική λειτουργία

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Εκτελεστικές λειτουργίες

Άτομα με ΔΕΠ-Υ βιώνουν διαταραχές σε ένα ευρύ φάσμα εκτελεστικών λειτουργιών, οι οποίες συμπεριλαμβάνουν:

- ενεργοποίηση (activation)– επηρεάζει την ικανότητα για οργάνωση και ιεράρχηση των έργων
- εστίαση (focus)– επηρεάζει την εστίαση, διατήρηση και εναλλαγή της εστίασης
- προσπάθεια (effort)– επηρεάζει την ρύθμιση της εγρήγορσης και της διατήρησης της προσπάθειας
- συναίσθημα (emotion) – επηρεάζει τις ικανότητες διαχείρισης της απογοήτευσης και της προσαρμογής των συναισθημάτων
- μνήμη (memory) – επηρεάζει την εργαζόμενη μνήμη και την ανάκληση πληροφοριών
- δράση (action) – επηρεάζει την ρύθμιση των πράξεων

Δρ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Περιπτώσεις παιδιών

Περιπτώσεις

Συναισθηματικά	Συναισθηματικά	Υπερκινητικότητα	Συγκεκριμένη Μαθ. Δυσκολία
Μαθησιακά	Συγκεκριμένη Μαθ. Δυσκολία	Συναισθηματικά	Υπερκινητικότητα
Προσοχής	Προσοχή - υπερκινητικότητα	Συγκεκριμένη Μαθ. Δυσκολία	Συναισθηματικά
Πρόβλημα	Πρωτογενές	Δευτερογενές	Τριτογενές

Δρ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παιδιά με συναισθηματικά προβλήματα

Δυσκολία να μένει στην θέση του
Ενοχλεί τα άλλα παιδιά
Συνεχώς σε διαμάχες
Συχνές απουσίες
Παρορμητικό
Πρόβλημα στο να φέρνει εις πέρας τις διάφορες δραστηριότητες
Ασταθής συμπεριφορά
Παραμονή σε ένα αντικείμενο συζήτησης για υπερβολική ώρα

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παιδιά με αναγνωστικά προβλήματα

Έντονη απογοήτευση
Ανάπτυξη συναισθηματικών προβλημάτων
Μερικές φορές αναπτύσσουν επιθετική συμπεριφορά
Αυξημένα προβλήματα αυτοσυγκέντρωσης, ανησυχίας και παρορμητικότητας
Ως αποτέλεσμα αναπτύσσουν συμπεριφορά αποφυγής και εκδηλώνουν υπερκινητικότητα

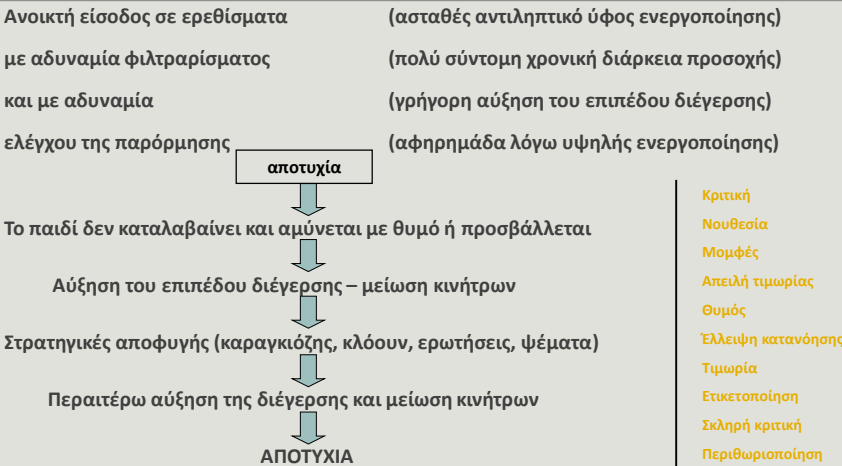
ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παιδιά με προβλήματα προσοχής

- Φτωχά ελεγχόμενο σύστημα διέγερσης
- Χαμηλή ικανότητα διατήρησης προσοχής
- Χαμηλή ικανότητα ελέγχου διάσπασης
- Τάση αναζήτησης ερεθισμάτων
- Φτωχή ανάπτυξη προγραμματισμού
- Φτωχή ανάπτυξη ταυτόχρονης και διαδοχικής επεξεργασίας
- Εκδήλωση συμπεριφοράς αποφυγής
- Ως αποτέλεσμα αυξημένα προβλήματα στο επίπεδο διέγερσης, εστίασης της προσοχής, παρορμητικότητα, αναζήτηση ερεθισμάτων

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παιδιά με προβλήματα προσοχής

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και μαθησιακές δυσκολίες

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Πώς συνδέονται;

Παιδιά με ΔΕΠ-Υ συχνά έχουν χαμηλότερες ακαδημαϊκές επιδόσεις (Barkley, 1998; Forness & Kavale, 2001)

Μέσα στην τάξη τα παιδιά αυτά συχνά επιδεικνύουν σημαντικά χαμηλότερα χαρακτηριστικά συμπεριφοράς κατά τη διάρκεια της διδακτικής και των ελεύθερων περιόδων εργασίας (Abikoff et al., 1977)

Για το λόγο αυτό, αυτά τα παιδιά έχουν λιγότερες ευκαιρίες να αποδώσουν βάσει της διδακτικής και ολοκληρώνουν λιγότερες ανεξάρτητες εργασίες σε σχέση με τους συνομηλίκους τους (Pfiffner & Barkley, 1998).

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Το τελευταίο μπορεί να είναι και η αιτία της τόσο μεγάλης συσχέτισης της ΔΕΠ-Υ με την ακαδημαϊκή αποτυχία των παιδιών αυτών.

Μέχρι και 80% των ατόμων αυτών έχουν βρεθεί να επιδεικνύουν μαθησιακά προβλήματα, τα οποία έρευνες (Cantwell & Baker, 1991) δείχνουν ότι μεταφέρονται και στην ενήλικη πλέον ζωή με βασικό χαρακτηριστικό την ακαδημαϊκή αποτυχία, την εγκατάλειψη του σχολείου, καθώς και το συχνό για αυτά φαινόμενο της απόλυσης από την εργασία τους (Barkley, Fischer, et al., 1990)

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Εξελίζεις στην κατανόηση της ΔΕΠΥ

Αυτό που έχουμε ως τώρα είναι η περιγραφή της συμπεριφοράς κάποιου

- Συμπτώματα
- DSM
- Συνεντεύξεις

Είναι σαν να λέμε ότι τα αυτιστικά π.χ. παιδιά μιλούν περίεργα και δεν διατηρούν οπτική επαφή. Αυτό δεν είναι όμως θεωρία!!!

**Μπορούμε λοιπόν να φτάσουμε σε μια θεωρία;
Η απάντηση πιστεύω είναι ΝΑΙ....**

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Εξελίξεις στην κατανόηση της ΔΕΠΥ

Τώρα μπορούμε να μιλήσουμε για 6 υποτύπους μη-προσοχής που αντιπροσωπεύουν ξεχωριστά συστήματα στον εγκέφαλο

Η ΔΕΠΥ **δεν** συνδέεται με όλους....

- Άλλος για:
 - Άγχος
 - Μαθησιακές δυσκολίες
 - Κατάθλιψη
 - Σχιζοφρένεια

Όλες οι περιπτώσεις μη-προσοχής **δεν** είναι ΔΕΠΥ και η ΔΕΠΥ δεν παρουσιάζει όλους τους τύπους!!!

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Κύριο χαρακτηριστικό

Επιμονή προς ένα στόχο

Διατήρηση της συμπεριφοράς σε βάθος χρόνου για ένα στόχο

Αυτό που ο W. James πριν έναν αιώνα ονόμασε «επιμονή» και κάποιοι σήμερα συντηρούμενη προσοχή!

Αυτός ο τύπος προσοχής είναι μοναδικός...όλοι οι άλλοι αναφέρονται σε επεξεργασία πληροφοριών, αυτός όχι.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Προσοχή για αντίδραση

Σχεδιασμός

Οργάνωση

Εκτέλεση

Συντήρηση

Συμπεριφοράς

άρα λειτουργίες εξιόντος και
κίνησης του εγκεφάλου,
όχι αντιληπτικές

Τα παιδιά με ΔΕΠΥ βλέπουν την ίδια πραγματικότητα με τα άλλα παιδιά.
**Η διαφορά έγκειται στο πως τα παιδιά αυτά αντιδρούν σε αυτή την
πραγματικότητα...**

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Μία από τις διαφορές είναι η αδυναμία συντήρησης της
συμπεριφοράς/αντίδρασης, μέχρι να επιτευχθεί το έργο.

Αυτή είναι και η ειδοποιός διαφορά της ΔΕΠΥ.

Σε καμία άλλη διαταραχή δεν έχουμε αυτό τον τύπο μη-προσοχής

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Αντίσταση στην διάσπαση

Οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος!

Αν μπορείς να «επιμένεις», μπορείς και να αντισταθείς στην διάσπαση και το αντίθετο...

Η ικανότητα να αντιστεκόμαστε στις διάφορες παρεμβολές είναι αυτό που μας «βοηθά» να «επιμένουμε»!

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Αλλά...

Αντίθετα από ότι μπορεί να πιστεύουν γονείς και εκπαιδευτικοί, αυτό δεν είναι κομμάτι της αντιληπτικής επεξεργασίας.

Τα παιδιά με ΔΕΠΥ βλέπουν και ακούν το ίδιο ένα ερέθισμα που δρα ως διασπαστής.

Η διαφορά είναι ότι **αντιδρούν** ενώ εμείς όχι!

Τα άλλα παιδιά δεν αντιδρούν γιατί τα ερεθίσματα αυτά είναι **άσχετα** με το εκάστοτε έργο...

Η ανικανότητα αυτή να περιορίσουν την αντίδραση αυτή υποδηλώνει διαταραχή κινητικής φύσης.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Ο ρόλος της μνήμης

Τα παιδιά με ΔΕΠΥ δεν μπορούν να συγκρατήσουν πληροφορίες, οι οποίες καθοδηγούν την συμπεριφορά προς ένα στόχο.

Αν διασπαστούν, δεν ξαναγυρνούν στο έργο

Τα ερεθίσματα-διασπαστές καταστρέφουν την ικανότητα παραμονής του έργου στο μυαλό τους.

Η συγκράτηση των πληροφοριών αυτών παραπέμπει στην εργαζόμενη μνήμη!

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Αυτή η εκδοχή της ΔΕΠΥ είναι ανεξάρτητη από την προσοχή!

Το να θυμόμαστε τι πρέπει να κάνουμε!

Άρα περισσότερο από απλά ένα πρόβλημα μη-προσοχής.

Η εργαζόμενη μνήμη αποτελεί μία από τις 5 βασικές εκτελεστικές λειτουργίες!

Το DSM-V το συμπεριέλαβε αυτό μόλις πέρυσι!

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Υπερκινητικότητα

Προέρχεται από φτωχή αναστολή

Όχι ένα διακριτό σύμπτωμα

Ακόμα κι αν υπάρχει στην προσχολική ηλικία, μειώνεται με το χρόνο ώστε στην εφηβεία να είναι απλά μια συνεχής εσωτερική ανάγκη για να κάνει κάποιος κάτι, ενώ στην ενήλικη ζωή αμελητέα ως παράγοντας εντοπισμού

Στους ενήλικες (Barkley, 2008) καμία συμβολή στην διαφορική διάγνωση. Συνδέεται περισσότερο με παράγοντες άγχους.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Τότε;

Αν και αυτό αποτελεί μια περιγραφή της ΔΕΠΥ, μπορούμε να πούμε τελικά τι είναι ΔΕΠΥ και τι όχι;

Εκ γενετής

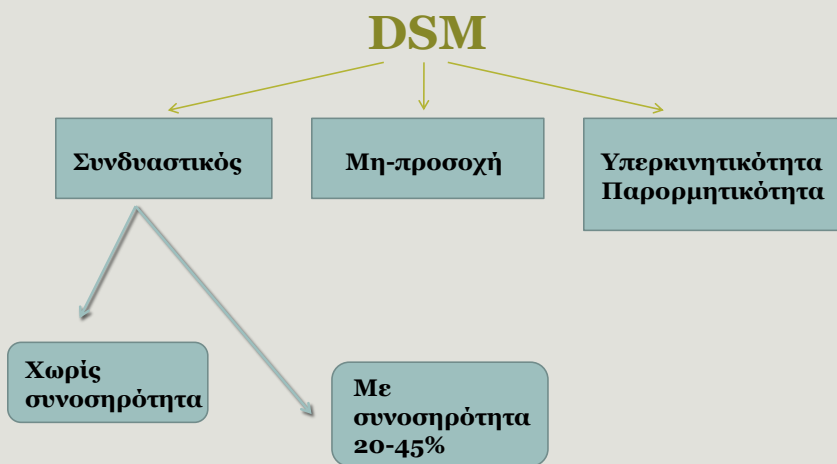
Ασταμάτητα

Σε βάθος χρόνου

Αυτά όμως τα γνωρίζουμε και σήμερα...άρα ποια η μορφή της νέας κατηγοριοποίησης;

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Υποτύποι DSM έναντι ερευνητικά βασισμένων

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

1994 - 2016

Ήταν αυτή μια χρήσιμη τελικά προσέγγιση;

Το 2016 εγκαταλείφθηκε....

Καμία κλινική ή ερευνητική αξία!

Τελικά η ΔΕΠΥ φαίνεται να μην είναι 3 πράγματα, αλλά ένα!

Μία διάσταση με διαφοροποιήσεις στην σοβαρότητα των συμπτωμάτων!
(Barkley, 2008;2009)

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

2016 -

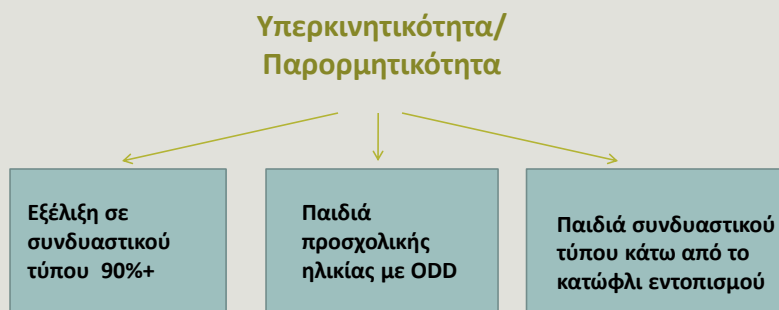
Οι Ευρωπαίοι από ότι φαίνεται εδώ και 20 χρόνια ήταν πιο σωστοί να διαχωρίσουν στο ICD μια ξεχωριστή διαταραχή υπερκινητικότητας...

Αν το DSM ήταν σωστό, τότε τα χαρακτηριστικά του συνδυαστικού τύπου έπρεπε να λειτουργούν αθροιστικά. Είναι όμως ακόμα χειρότερα!(Barkley, 2008;2009)

Ξεκινούν πιο νωρίς, είναι πιο σοβαρά και δημιουργούν μεγαλύτερες διαταραχές

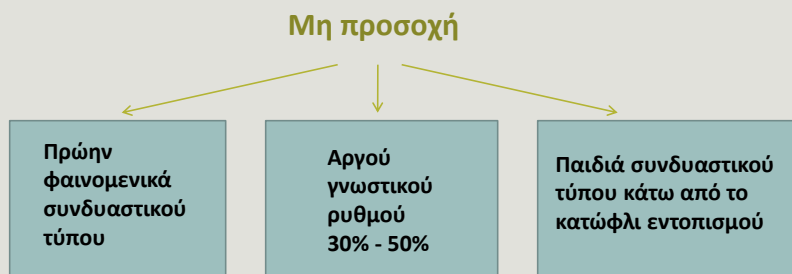
ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Ερευνητικά βασισμένοι υποτύποι

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Ερευνητικά βασισμένοι υποτύποι

Σύμφωνα με τον Barkley (2008) ξεχωριστός τύπος...
Ακόμα και αυτοί που δεν το δέχονται 100%, συμφωνούν ότι είναι
ποιοτικά διαφορετικός υποτύπος (Hinshaw, 2007)

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

ΔΕΠΥ – Υποτύπος μη προσοχής ...ίσως μία ξεχωριστή διαταραχή

Πιο κοινά παρουσιαζόμενα χαρακτηριστικά

- Ονειροπόληση, αφηρημένο βλέμμα
- Υποκινητικό, ληθαργικό
- Κινητικά και γνωστικά «αργό»
- Μπερδεύεται εύκολα, πνευματικά μπερδεμένο

- ❖ Αργή, επιρρεπής σε λάθη επεξεργασία πληροφοριών
- ❖ Φτωχή εντοπισμένη ή επιλεκτική προσοχή
- ❖ Κανένα πρόβλημα στην εργαζόμενη μνήμη
- ❖ Κοινωνικά απόμακρο
- ❖ Όχι παρορμητικό (άρα εξ'ορισμού όχι ΔΕΠΥ)
- ❖ Διαφοροποιημένη αντίδραση σε φαρμακευτική αγωγή από ότι παιδιά με ΔΕΠΥ
- ❖ (20% vs. 92% συνδυαστικού τύπου)

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Εξελίξεις στην αιτιολογία της ΔΕΠΥ

Η διαταραχή βασίζεται σε πολλαπλούς παράγοντες.

Όλες οι σύγχρονες αναγνωρισμένες αιτίες βασίζονται σε βιολογικούς παράγοντες (γενετική, νευρολογία)

Οι παράγοντες μπορεί να ενισχύουν ο ένας τον άλλο

Το τελικό κοινό ανατομικό μονοπάτι φαίνεται να είναι το κύκλωμα των εμπρόσθιων ραβδωτών σωμάτων με την παρεγκεφαλίδα.

Οι κοινωνικοί παράγοντες στερούνται αξιοπιστίας

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Περιβαλλοντικοί παράγοντες

Προγεννητικοί ή μεταγεννητικοί παράγοντες εκτιμάται ότι συνεισφέρουν (χωρίς να έχει προσδιοριστεί ακόμα ακριβώς πως) στην ανάπτυξη της ΔΕΠ-Υ.

Αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν:

- ❖ προγεννητικές επιπλοκές και επιπλοκές κατά την γέννα
- ❖ προγεννητικό ή γεννητικό εγκεφαλικό τραυματισμό
- ❖ πρόωμη γέννα (45% + έχουν ΔΕΠΥ)
- ❖ μικρό μέγεθος για ηλικία κύησης
- ❖ χαμηλό βάρος γέννας
- ❖ Κάπνισμα κατά την κύηση (2.5 φορές μεγαλύτερος κίνδυνος)
- ❖ Κατανάλωση αλκοόλ (το ίδιο)

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Καθυστερημένη εγκεφαλική ανάπτυξη

Shaw et al., 2007

Έρευνες νευροαπεικόνισης έχουν πλέον δείξει μία καθυστερημένη ανάπτυξη του εγκεφάλου σε παιδιά με ΔΕΠΥ που φτάνει και τα 3 χρόνια.

Ειδικότερα παρουσιάζεται υπερ-ανάπτυξη του πρωτεύοντος κινητικού φλοιού με παράλληλη υπο-ανάπτυξη των εκτελεστικών κέντρων.

Είναι δυνατόν ο συνδυασμός αυτός να αντικατοπτρίζει ή ακόμα και να προκαλεί την υπερβολική και φτωχά ελεγχόμενη κινητική δραστηριότητα που χαρακτηρίζει την διαταραχή.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Αναμενόμενες εξελίξεις με βάση την γενετική

- ❖ Γνωρίζουμε πλέον ότι 20 γονίδια διαδραματίζουν ρόλο στην διαταραχή
- ❖ Γενετικές εξετάσεις για διάγνωση
- ❖ Καλύτερη κατανόηση και παρέμβαση σε περιπτώσεις συννοσηρότητας
- ❖ Αξιολόγηση αλληλεπίδρασης γονιδίων
- ❖ Εκτίμηση κινδύνου
- ❖ Αποτελεσματικότητας φαρμάκων
- ❖ Εκτίμηση αντίδρασης σε ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις
- ❖ Αξιολόγηση αλληλεπίδρασης γονιδίων-περιβάλλοντος
- ❖ Ανάπτυξη κατάλληλων φαρμακευτικών κ ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Εξελίζεις στην θεωρία

- ❖ Η ΔΕΠΥ είναι μια διαταραχή αναστολής αντίδρασης και αυτορύθμισης.
- ❖ Η αυτορρύθμιση βασίζεται στα εκτελεστικά κέντρα του εγκεφάλου.
- ❖ Οι εκτελεστικές λειτουργίες επιτελούν το έργο της οργάνωσης της συμπεριφοράς σε βάθος χρόνου για να την κατευθύνουν σε πιθανά μελλοντικά γεγονότα.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Εξελίζεις στην θεωρία

Το σύστημα αυτό περιλαμβάνει τουλάχιστον 4 λειτουργίες που παρουσιάζονται ως μορφές αυτο-κατευθυνόμενης ενέργειας/αντίδρασης

- Αναστολή (παρεμπόδιση αντίδρασης) και έλεγχο διάσπασης (αντίσταση στην διάσπαση)
- Εργαζόμενη μνήμη (λεκτική και μη-λεκτική)
- Αυτο-ρύθμιση συναισθημάτων και κινήτρων
- Σχεδιασμό και επίλυση προβλημάτων

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Κατανοώντας την ΔΕΠΥ

- ❖ Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ δεν είναι «χαζά».
- ❖ Απλά δεν μπορούν να κάνουν αυτό που γνωρίζουν!
- ❖ Η παρέμβαση θα πρέπει να δίνει βάρος στην απόδοση και επίδοση και όχι στην πρόσληψη γνώσεων.
- ❖ Να τους δίνει την ικανότητα να χρησιμοποιήσουν τα όσα γνωρίζουν.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Κατανοώντας την ΔΕΠΥ

Η ΔΕΠ-Υ προκαλεί μία «τύφλωση στο χρόνο», ένα «σύνδρομο χρονικής αγνωσίας», ένα σύνδρομο «μυωπίας στο χρόνο».

Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ ζουν στην κάθε στιγμή και μόνο.

Είναι μια διαταραχή

- Επίδοσης και όχι ικανοτήτων
- Του να κάνω τι γνωρίζω κι ότι του να γνωρίζω τι να κάνω
- Του «πότε» & «πού» κι όχι του «τι» & «πώς»
- Χρήσης του παρελθόντος τη στιγμή της επίδοσης

Δεν είναι μια διαταραχή προσοχής, αλλά μια διαταραχή ελλειμματικής πρόθεσης (μη προσοχής σε νοητικά γεγονότα και το μέλλον)

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παρέμβαση για προβλήματα προσοχής

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Βασικές αρχές

Η ΔΕΠ-Υ πρέπει να θεωρείται ως μία δύσκολη να «θεραπευτεί» διαταραχή, με χαρακτηριστικά εμμονής στον χρόνο και προβληματικής συμπεριφοράς στην τάξη (Barkley, 2002).

Μέχρι σήμερα η συντριπτική πλειοψηφία των παρεμβάσεων έχει επικεντρωθεί στα θέματα και της στρατηγικές παρέμβασης, οι οποίες αποσκοπούν στην αλλαγή της κοινωνικής συμπεριφοράς μέσα στην τάξη, συνήθως μέσω φαρμακευτικής αγωγής.

Παρόλα αυτά όμως, προβλήματα όπως είναι τα συνοδά ακαδημαϊκά που μπορεί αυτά τα παιδιά να παρουσιάζουν, αποτελούν ένα βασικό άξονα, στον οποίο θα πρέπει να δοθεί έμφαση.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Τα κοινωνικά και τα ακαδημαϊκά προβλήματα μπορεί να γίνουν αντιληπτά ως συνδεδεμένα.

Βλέποντας τα με αυτό τον τρόπο, μπορούμε να υποθέσουμε ότι τα κοινωνικά και προβλήματα επίδοσης της παιδικής σχολικής ηλικίας μπορούν να γίνουν κατανοητά ως προβλήματα διδακτικής (Colvin & Sugai, 1988).

Επομένως άτομα, όπως οι ψυχολόγοι και οι εκπαιδευτικοί καλούνται να παίξουν ένα σημαντικό ρόλο στον σχεδιασμό και την προώθηση μιας τέτοιας διδακτικής με σκοπό την ανάπτυξη σωστών κοινωνικών και ακαδημαϊκών δεξιοτήτων και την επίλυση των όποιων προβλημάτων σε αυτές τις περιοχές.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Οι εμπλεκόμενοι επαγγελματίες λοιπόν, θα πρέπει να υιοθετούν μια εκπαιδευτική προσέγγιση σε αυτά τα προβλήματα συμπεριφοράς.

Η εκπαιδευτική λοιπόν αυτή προσέγγιση, θα πρέπει να αποτελεί εναλλακτική μέθοδο ως προς αυτές που ως μοναδικό στόχο έχουν τα ίδια τα παιδιά και μόνο και δίνουν έμφαση στην εξάλειψη ή την μείωση των προβληματικών συμπεριφορών.

Αντίθετα, θα πρέπει να επιδιώκεται η διδακτική δεξιοτήτων και γνώσεων, αναγκαίων για την αντικατάσταση των προβληματικών συμπεριφορών με κοινωνικά και λειτουργικά αποδεκτές.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Μέσω μιας εκπαιδευτικής προσέγγισης στην παρέμβαση, απαιτούνται η ανάπτυξη και εφαρμογή μιας προγραμματισμένης συμπεριφοράς και υποστήριξης από τους εκπαιδευτικούς

Οι σύγχρονες προσεγγίσεις στην πρόληψη των μαθησιακών δυσκολιών, υιοθετούν ενδοσχολικές και ενδοταξικές μεθόδους για να διευκολύνουν την μάθηση και την σωστή συμπεριφορά όλων των μαθητών.

Τέλος, θα πρέπει οι παρεμβάσεις αυτές να πραγματοποιούνται μόνο από εξειδικευμένους επαγγελματίες σχετικά με την ΔΕΠ-Υ.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Η ανάπτυξη και αξιολόγηση των παρεμβάσεων ΔΕΠ-Υ είναι κατά αποκλειστικότητα βασισμένες σε εμπειρικά δεδομένα.

Η πρόσφατη βιβλιογραφία παρουσιάζει ότι η σωστός χειρισμός των περιβαλλοντικών παραγόντων μέσα στην τάξη μπορεί να οδηγήσει σε μεγάλες αλλαγές στην συμπεριφορά, ακόμα και μαθητών με τα πιο έντονα συμπτώματα ΔΕΠ-Υ.

Οι ανάγκες του κάθε παιδιού αποτελούν τον πρωταρχικό παράγοντα για την επιλογή των σωστών τεχνικών.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Η έμφαση στην παρέμβαση θα πρέπει να δίνεται στην αύξηση των επιθυμητών συμπεριφορών και όχι στην μείωση των συμπεριφορών που συνδέονται με την διαταραχή (γνωστικές vs. φαρμακευτικές προσεγγίσεις)

Η αντίδραση κάθε παιδιού σε ένα τύπο παρέμβασης, είναι μοναδική και επομένως οι αντιδράσεις του και οι όποιες παρενέργειες εξαιτίας της συγκεκριμένης παρέμβασης δεν μπορεί να είναι γνωστές από πριν.

Κανένας από τους εμπλεκόμενους φορείς (γονείς, εκπαιδευτικούς, επαγγελματίες) δεν είναι από μόνους του υπεύθυνος για την σωστή εφαρμογή και τα αποτελέσματα μιας παρέμβασης.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

TABLE 5.2. Possible Mediators for School-Based Interventions

Intervention type	Elementary	Secondary
Teacher-mediated	Instructional strategies	Study skills instruction
	Token reinforcement systems	Contingency contracting
Parent-mediated	Goal setting	Negotiating
	Contingency contracting	Contingency contracting
	Home-based reinforcement	Home-based reinforcement
	Parent tutoring	
Peer-mediated	Peer tutoring	Peer coaching Peer mediation
Computer-assisted	Instruction	Instruction
	Drill and practice	Word processing
Self-directed	Self-monitoring	Self-monitoring
		Self-evaluation

Note. From DuPaul and Power (2000). Copyright 2000 by the American Psychiatric Association. Adapted by permission.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Συμπεριφορική προσέγγιση στην σχολική παρέμβαση

Οι μέθοδοι παρέμβασης, που βασίζονται στις αρχές της ανθρώπινης συμπεριφοράς εμφανίζουν ένα μεγαλύτερο βαθμό αποτελεσματικότητας (Sulzer-Azarroff & Mayer, 1991).

Παράγοντες:

- ❖ Ενδελεχής αξιολόγηση των συγκεκριμένων λειτουργικών προβλημάτων
- ❖ Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ απαιτούν πιο συχνή και συγκεκριμένη ανατροφοδότηση
- ❖ Ο βασικός άξονας θα πρέπει να βασίζεται στην θετική ενίσχυση
- ❖ Στην ανεξάρτητη εργασία θα πρέπει να δίνονται μικρές σε έκταση οδηγίες, βήμα-βήμα.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Σταδιακή αύξηση φόρτου εργασίας

Έμφαση στην ανάπτυξη των ακαδημαϊκών δεξιοτήτων και επίδοσης. (Πιο εύκολη αναφορά από εκπαιδευτικό και ενίσχυση της προσοχής σε επίπεδο οργανωτικών και ακαδημαϊκών δεξιοτήτων).

Οι προτιμώμενες από το παιδί δραστηριότητες θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ως οι βασικοί ενισχυτές.

Θετική ενίσχυση μέσω κινήτρων πριν από την ενασχόληση με τα συγκεκριμένα έργα (διάλογος εκπαιδευτικού – μαθητή).

Συνεχής αξιολόγηση της όλης διαδικασίας εγκυρότητας και αξιοπιστίας της μεθόδου παρέμβασης.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παιδαγωγική αντιμετώπιση

Στην επικοινωνία μας με το παιδί με ΔΕΠ-Υ δεν πρέπει να χρησιμοποιούμε επικριτική γλώσσα και συνεχείς παρατηρήσεις. Αν θέλουμε να παρέμβουμε καλύτερα να το κάνουμε με μη λεκτικό τρόπο. Έτσι όταν θέλουμε να ησυχάσουμε ένα υπερκινητικό παιδί, θα πρέπει να ακολουθήσουμε τις παρακάτω ενέργειες :

- ❖ Να σταθούμε ακριβώς δίπλα του
- ❖ Να βάλουμε το χέρι μας στους ώμους του
- ❖ Επιδιώκω τη βλεμματική επαφή
- ❖ Φροντίζω το παιδί να κάθεται κοντά μου, κοντά δηλαδή στον εκπαιδευτικό, μακριά από οπτικά ερεθίσματα (πόρτα και παράθυρο)

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παιδαγωγική αντιμετώπιση

Να αναπτύξουμε μαζί του ένα κώδικα επικοινωνίας με σύμβολα και νεύματα. Απλές ενέργειες χειρισμοί και κανόνες εκ μέρους του εκπαιδευτικού μπορεί να έχουν πολύ θετικά αποτελέσματα. Επίσης ο εκπαιδευτικός πρέπει να παρέχει στο παιδί με ΔΕΠ-Υ ευκαιρίες να εκτονώνεται, διαφορετικά θα το κάνει το παιδί από μόνο του αναστατώνοντας ολόκληρη την τάξη.

Επιτρέπω στο παιδί (μετά από προηγούμενη, ανοιχτή διαπραγμάτευση) :

- Να κινείται μέσα στην τάξη
- Να κάθεται μόνο στο θρανίο (είναι προτιμότερο να έχει άνεση χώρου γύρω του)
- Να ασχολείται με «δουλειές» που του αναθέτω

Να εκτελεί «θελήματα» εκτός τάξης.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παιδαγωγική αντιμετώπιση

Επιτρέπω στο παιδί, στη διάρκεια του μαθήματος:

- Να χρωματίζει
- Να γράφει
- Να σκισάρει
- Να σχεδιάζει
- Να παίζει μ' ένα μπαλάκι ή μ' ένα μολύβι
- Να βάζει με σειρά τα τετράδια
- Να κουνά το πόδι πέρα δώθε
- Να κάνει κάτι άσχετο με το μάθημα (αν κάτι απ' αυτά βοηθά να παρακολουθεί καλύτερα)

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παιδαγωγική παρέμβαση

Προγραμματισμένες δραστηριότητες άθλησης και με ευθύνη της οικογένειας. Ο αθλητισμός είναι γενικά ωφέλιμος για το υπερκινητικό παιδί και ιδιαίτερα η ατομική άσκηση. Το παιχνίδι σε ομάδες (π.χ. ποδόσφαιρο δεν ενδείκνυται)

Ασκήσεις ηρεμίας

Ο σχεδιασμός και η εκτέλεση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων π.χ. να του ανατεθεί να ποτίσει όλα τα λουλούδια στο μπαλκόνι, ή στον κήπο του χωρίς να αποσπάται από άλλα ερεθίσματα.

Επιπλέον, είναι σκόπιμο να καθόμαστε δίπλα του και με ήρεμο τρόπο να το κατευθύνουμε πάνω στην εργασία που του αναθέσαμε -π.χ. λύση ασκήσεων- και την οποία πρέπει να ολοκληρώσει οπωσδήποτε. Μας ενδιαφέρει να αναπτύξει μια αποτελεσματική μέθοδο ελέγχου της παρορμητικότητας στο γνωστικό τομέα.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Οδηγίες για εκπαιδευτικούς

Δίνει οδηγίες με απλά λόγια.

Κάνει σαφείς τις απαιτήσεις του και βεβαιώνεται ότι το παιδί τις έχει αντιληφθεί.

Ζητά από το παιδί να επαναλάβει με δικά του λόγια τις σημαντικότερες απαιτήσεις.

Απομακρύνει από το θρανίο του παιδιού οτιδήποτε θα μπορούσε να διασπάσει την προσοχή του.

Προσδιορίζει ακριβώς το χρόνο που είναι απαραίτητος για την ολοκλήρωση των συγκεκριμένων ασκήσεων.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Οδηγίες για εκπαιδευτικούς

Εξετάζει όλες τις ασκήσεις που ολοκληρώνονται είτε στο σχολείο, είτε στο σπίτι.

Δεν αφήνει το παιδί να φεύγει από τη θέση του κατά τη διάρκεια κάποιας εργασίας χωρίς σημαντικό λόγο.

Δίνει γραπτές οδηγίες ως συμπλήρωμα των προφορικών οδηγιών.

Αποφεύγει τη χρήση αφηρημένης γλώσσας π.χ. μεταφορές, ιδιωματισμούς

Φροντίζει ώστε οι μαθητές να εξοικειωθούν με όλο το καινούριο λεξιλόγιο πριν ξεκινήσει το μάθημα.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Οδηγίες για εκπαιδευτικούς

Ελαττώνει όσο είναι δυνατόν τον όγκο εξωτερικών θορύβων, όπως συζητήσεις, ραδιόφωνο, τηλεόραση, εξωτερικοί θόρυβοι, κ.τ.λ.

Ζητάει την προσοχή των μαθητών πριν αναφερθεί σε σημεία κλειδιά.

Χρησιμοποιεί οπτικά βοηθήματα , όπως διαγράμματα και γραφήματα.

Χρησιμοποιεί βιωματικό τρόπο διδασκαλίας όποτε αυτό είναι εφικτό.

Παρέχει μία καθιερωμένη, καθημερινή ρουτίνα

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Οδηγίες για εκπαιδευτικούς

Θέτει ξεκάθαρους κανόνες και τους επιβάλλει με συνέπεια.

Κάνει από κοινού «συμβόλαιο» με τους μαθητές του, με τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους και χρησιμοποιεί ανταμοιβές και επαίνους όποτε αυτό χρειάζεται.

Βοηθάει τους μαθητές να οργανώσουν τα τετράδιά τους κατά θέματα και φροντίζει να υπάρχει σε αυτά το ωρολόγιο πρόγραμμα.

Χρησιμοποιεί στρατηγικές εκμάθησης μέσω συνεργασίας των μαθητών

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Οδηγίες για εκπαιδευτικούς

Πώς επιτυγχάνουμε την εστίαση προσοχής

Θέτει το σκοπό του μαθήματος συνδέοντας το με προηγούμενες εμπειρίες.

Διαμορφώνει επιθυμητή συμπεριφορά εκ μέρους των μαθητών, παρέχοντάς τους άμεση ενίσχυση, όπως επαίνους ή άμεση ανταπόκριση στις σωστές απαντήσεις.

Βάζει τους μαθητές με Μ. Δ. να κάθονται κοντά του.

Κάνει ένα θετικό, προσωπικό σχόλιο κάθε φορά που οι μαθητές δείχνουν και την παραμικρή ένδειξη ενδιαφέροντος.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Οδηγίες για εκπαιδευτικούς

Κάνει συχνούς ελέγχους για την πρόοδο – ολοκλήρωση των εργασιών.

Δίνει στους μαθητές προκαταβολική προειδοποίηση όταν πρόκειται να μεταπηδήσει σε άλλη δραστηριότητα.

Επικοινωνία με τους γονείς

Προγραμματίζει τακτικές συναντήσεις με τους γονείς.

Δημιουργεί εβδομαδιαίες αναφορές της επίδοσης των μαθητών.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Οδηγίες για εκπαιδευτικούς

Χτίσιμο αυτοεκτίμησης

Προσφέρετε ενθάρρυνση και επιβεβαίωση. Βρείτε τις μικρές τους επιτυχίες.

Επιβραβεύστε την προσπάθεια όπως και το αποτέλεσμα της.

Χρησιμοποιείτε θετική, εποικοδομητική κριτική.

Επαινέστε το παιδί όταν κάνει κάτι καλό. Συχνά και αμέσως προσέχετε την πρόοδο στη μαθησιακή διαδικασία και επιβραβεύστε την αποδεκτή κοινωνική συμπεριφορά.

Βρείτε χρόνο να μείνετε και να μιλήστε οι δυο σας με το παιδί.

Δίνετε ευκαιρίες στο παιδί να συναναστρέφεται με άλλους που το αποδέχονται.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Οδηγίες για εκπαιδευτικούς

Έχετε συχνή επικοινωνία με τους γονείς για την πρόοδο του παιδιού ή για κάποιες ιδιαίτερες επιτυχίες του.

Όταν βλέπετε το παιδί να αποθαρρύνετε θυμίστε του τα ταλέντα και τις ικανότητές του.

Αφήστε τα παιδιά να βοηθήσουν άλλα παιδιά χρησιμοποιώντας τις γνώσεις τους.

Δίνετε ευκαιρίες στα παιδιά να παίρνουν αρχηγικούς ρόλους, ευθύνες, ή να είναι στο επίκεντρο δραστηριοτήτων στις οποίες έχουν ταλέντο (σπορ, καλλιτεχνικά, μαθηματικά, κομπιούτερ)

Μάθετε τους συμμαθητές να μην κοροϊδεύουν ή προσβάλλουν παιδιά με Μαθησιακές Δυσκολίες ή ΔΕΠ-Υ

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Διαδικασίες διαχείρισης ενδεχόμενων

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Η θετική ενίσχυση των κατάλληλων ακαδημαϊκών και κοινωνικών συμπεριφορών θα πρέπει να αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο κάθε στρατηγικής διαχείρισης συμπεριφοράς μέσα στην τάξη.

Ως θετικός ενισχυτής ορίζεται ένα γεγονός, μία κατάσταση ή ένα ερέθισμα το οποίο να αυξάνει την μελλοντική πιθανότητα μιας πράξης ή συμπεριφοράς, η οποία το ακολουθεί άμεσα (Sulzer-Azaroff & Mayer, 1991).

Η μέχρι τώρα βιβλιογραφία δείχνει ότι διάφορες στρατηγικές, οι οποίες βασίζονταν στην χρήση θετικών ενισχυτών είχαν μέτρια ως αρκετά σημαντικά αποτελέσματα.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Προγράμματα ενίσχυσης με σύμβολα (tokens)

Ο κοινωνικός έπαινος και η προσοχή μπορεί να είναι αποτελεσματικός στην παραγωγή θετικής αλλαγής της συμπεριφοράς.

Ο έπαινος, παρόλα αυτά όμως, είναι από μόνος του ανεπαρκής για να επιφέρει συνεχόμενη και σταθερή βελτίωση στις ακαδημαϊκές και κοινωνικές δεξιότητες των παιδιών με ΔΕΠ-Υ.

Για αυτό τον λόγο κρίνεται αναγκαία και η παράλληλη συμβολή συμπεριφορικών στρατηγικών, οι οποίες έχουν αποδειχτεί πολύ επιτυχείς στην ενίσχυση των κατάλληλων ακαδημαϊκών συμπεριφορών και δεξιοτήτων (Robinson et al., 1981).

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Ενίσχυση με σύμβολα (tokens)

Μία ή περισσότερες προβληματικές συμπεριφορές επιλέγονται για παρέμβαση.

Οι συμπεριφορές-στόχοι επιλέγονται. Συνήθως χαρακτηρίζονται από ακαδημαϊκές διαστάσεις.

Διαμορφώνονται οι τύποι των δευτερευόντων ενισχυτών π.χ. πολύχρωμα αυτοκόλλητα, αστεράκια.

Καθορίζεται η αξία των στοχευμένων συμπεριφορών σε σύμβολα (tokens).

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Ενίσχυση με σύμβολα (tokens)

Ο δάσκαλος με τον μαθητή αποφασίζουν μαζί μία λίστα προνομιών ή δραστηριοτήτων μέσα στην τάξη με τις οποίες θα μπορούν να εξαργυρωθούν τα σύμβολα. Αυτό μπορεί να επεκταθεί και στο περιβάλλον του σπιτιού.

Η αξία των συμβόλων θα πρέπει να διδαχθεί ή να παρουσιαστεί και στα υπόλοιπα εμπλεκόμενα παιδιά.

Η ανταλλαγή των συμβόλων με προνόμια τάξης γίνεται τουλάχιστον σε καθημερινή βάση.

Η αξιολόγηση της παρεμβατικής μεθόδου γίνεται συνεχώς.

Αναγνωρίζονται οποιεσδήποτε άλλες διαδικασίες απαραίτητες για την επιτυχία της παρέμβασης.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Συμβόλαια ενδεχομένων (contingency contracting)

Τεχνική διαχείρισης συμπεριφοράς, η οποία βασίζεται στην σύναψη ενός «συμβολαίου» μεταξύ του δασκάλου και του μαθητή.

Το «συμβόλαιο» αυτό καθορίζει τις επιθυμητές συμπεριφορές που περιμένει ο δάσκαλος μέσα στην τάξη, καθώς και τις «αμοιβές» που επέρχονται ως συνέπεια της εφαρμογής των συμπεριφορών αυτών εκ μέρους του παιδιού.

Αναγνωρίζονται και πάλι οι συμπεριφορές-στόχοι, με σκοπό την απόκτηση πρόσβασης του παιδιού σε αμοιβές ή προνόμια.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Συμβόλαια ενδεχομένων (contingency contracting)

Η σύνδεση μεταξύ των συμπεριφορών και των αμοιβών είναι σε αυτή την περίπτωση άμεση, χωρίς να παρεμβάλλονται δευτερεύοντες ενισχυτές .

Παρά το γεγονός ότι αποτελεί μία απλή γενικά διαδικασία, μπορεί να επηρεαστεί από πολλούς παράγοντες.

- ❖ Η ηλικία του παιδιού
- ❖ Χρόνος μεταξύ επιθυμητής συμπεριφοράς και ενίσχυσης
- ❖ Επιλογή στόχου και ο τρόπος χορήγησης
- ❖ Επιλογή κατάλληλων ενισχυτών

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Κόστος αντίδρασης

Οι στρατηγικές ενδεχομένων βασίζονται αποκλειστικά στην παροχή θετικών ενισχυτών.

Το χαρακτηριστικό αυτό δείχνει να είναι και ένας παράγοντας για τον οποίο πολλές από αυτές δεν έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα (Pfiffner & O'Leary, 1993).

Αντίθετα η χρήση μέτριων ποινών μετά από ανεπιθύμητη συμπεριφορά φαίνεται να είναι πιο αποτελεσματική.

Η παράλληλη χρήση συμβόλων-ενισχυτών και κόστους αντίδρασης, έχει αποδειχθεί καλύτερη στην αύξηση των επιπέδων επιθυμητής συμπεριφοράς στα διάφορα έργα, το να κάθονται στην θέση τους, και στην ακαδημαϊκή ακρίβεια (DuPaul et al., 1992).

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Κόστος αντίδρασης

Θέματα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

- Το κόστος αντίδρασης αποτελεί τιμωρία
- Η θετική ενίσχυση πρέπει να υπερσχύει της αρνητικής
- Η απάλειψη πόντων δεν πρέπει να υπερβαίνει ένα όριο ανεξάρτητα από την συχνότητα των μη-επιθυμητών συμπεριφορών
- Η βαθμολογία του παιδιού δεν πρέπει ποτέ να πέφτει κάτω του μηδενός
- Όταν το παιδί αρχίσει να είναι επιτυχές, τα κριτήρια για αφαίρεση βαθμών μπορεί να γίνουν πιο αυστηρά, ώστε να επιδιώκεται ή περαιτέρω ανάπτυξη των σωστών συμπεριφορών σε μεγαλύτερο ποσοστό.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Προσωρινή διακοπή από την θετική ενίσχυση

Εναλλακτική διαδικασία ήπιας στρατηγικής ποινών.

Εμπεριέχει την απαγόρευση πρόσβασης του παιδιού στην θετική ενίσχυση (π.χ. προσοχή από δάσκαλο και συνομηλίκους).

Μπορεί να εφαρμοστεί πολύ καλά σε σχέση με τον Barkley (1987) τόσο στο σπίτι όσο και στην τάξη:

- Εφαρμόζεται μόνο όταν προϋπάρχει περιβάλλον θετικής ενίσχυσης
- Όταν το παιδί με την συμπεριφορά του προσπαθεί να κερδίσει την προσοχή του δασκάλου και των συνομηλίκων
- Γρήγορη εφαρμογή κατά την παράβαση κάποιου κανόνα
- Εφαρμογή με σταθερότητα
- Εφαρμογή για το μικρότερο δυνατόν διάστημα

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Προσωρινή διακοπή από την θετική ενίσχυση

Κριτήρια για τερματισμό της διαδικασίας:

- Τόση διάρκεια ώστε να είναι αποτελεσματική
- Προαπαιτούμενη μια περίοδος σωστής συμπεριφοράς πριν τον τερματισμό της
- Η πρόθεση του παιδιού να διορθώσει ή να επανορθώσει για την μη-επιθυμητή συμπεριφορά που οδήγησε στην χορήγηση της διακοπής.
- Παρέχεται μόνο στα πλαίσια ενισχυτικής στρατηγικής.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Στρατηγικές για το οικογενειακό περιβάλλον

Ενισχυτικό της παρέμβασης στο σχολικό περιβάλλον

Το παιδί λαμβάνει καθημερινή ανατροφοδότηση

Οι γονείς λαμβάνουν καθημερινή πληροφόρηση για την επίδοση του παιδιού τους.

Μπορεί να λειτουργεί ως επέκταση των αμοιβών της στρατηγικής στο σχολείο, στο οποίο μπορεί να μην είναι εύκολο να αποδοθούν κάποιοι ενισχυτές.

Παράδειγμα, η κάρτα καθημερινού ελέγχου

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

DAILY STUDENT RATING CARD

NAME _____ DATE _____

Please rate this child in each of the areas listed below as to how he performed in school today using ratings of 1 to 5. 1=excellent, 2=good, 3=fair, 4=poor, 5=terrible or did not work.

AREA	CLASS PERIODS / SUBJECTS					
	1	2	3	4	5	6
participation						
class work						
handed in homework						
interaction with other children						
teacher's initials						

Place comments on back if needed:

FIGURE 5.5. Daily report card for use in a home-based reinforcement program for ADHD. From Barkley (1990). Copyright 1990 by The Guilford Press. Reprinted with permission.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Στρατηγικές για το οικογενειακό περιβάλλον

Περιορισμοί:

- Καθυστέρηση θετικής ενίσχυσης (ειδικά σε ηλικίες μικρότερες των 6 ετών).
- Μικρή πρόσβαση των εκπαιδευτικών στο βαθμό που οι γονείς εφαρμόζουν το πρόγραμμα.
- Θα πρέπει να αποφεύγεται η συνεχής χρήση μόνο υλικών ενισχυτών.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παράγοντες αποτελεσματικότητας

TABLE 5.3. Components of Effective Home-School Communication Programs

1. Daily and/or weekly goals are stated in a positive manner.
2. Both academic and behavioral goals are included.
3. A small number of goals are targeted at a time.
4. The teacher provides quantitative feedback about student performance.
5. Feedback is provided by subject or class periods.
6. Communication is made on a regular basis (either daily or weekly).
7. Home-based contingencies are tied to school performance. Both short- and long-term consequences are employed.
8. Parental cooperation and involvement are solicited prior to implementation.
9. Student input into goals and contingencies is solicited, particularly with older children and adolescents.
10. Goals and procedures are modified, as necessary.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Γενικές συμβουλές για σωστή αντιμετώπιση εκ μέρους του εκπαιδευτικού

ΟΡΙΑ

- ❖ Να είστε εφευρετικοί όταν θέτετε όρια απέναντι σε ένα παιδί με ΔΕΠ-Υ.
- ❖ Ρωτήστε το παιδί για τον προσδιορισμό τους.
- ❖ Μην θέσετε τα όρια πιο πέρα από εκεί που αντέχετε εσείς να πάτε μόνο και μόνο για να προβάλετε τον 'καλό' σας εαυτό.
- ❖ Αξιολογείτε τι εσείς αντέχετε να υπερασπιστείτε και να δεσμευτείτε για αυτό.
- ❖ Κρατήστε συνέπεια στα όρια που θέτετε ακόμη κι αν χρειάζεται να τα υπερασπιστείτε ξανά και ξανά.
- ❖ Αποφύγετε τις διαταγές.
- ❖ Κρατήστε τις υποσχέσεις σας.
- ❖ Αντιμετωπίστε την κάθε κατάσταση μόλις προκύψει.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

ΣΕΒΑΣΜΟΣ

- ❖ Σεβαστείτε την διαφορετικότητα των παιδιών με ΔΕΠ-Υ. Δεν φταίνει αυτά!
- ❖ Ποτέ μην τα μειώνετε και μην τα υποτιμάτε.
- ❖ Συμπεριφερθείτε τους με σεβασμό, σαν να είναι μεγάλοι, χωρίς όμως τις ευθύνες των ενηλίκων.
- ❖ Εξηγήστε τους σαν να είναι ενήλικες.
- ❖ Μην τα υποτιμάτε: ούτε στην σκέψη σας, ούτε με τα λόγια σας.
- ❖ Ακούστε τα.
- ❖ Ενημερώστε – αν θεωρείτε ότι χρειάζεται – τους υπόλοιπους μαθητές για ποιους λόγους επιλέγετε να συμπεριφερθείτε διαφορετικά στον εν λόγω μαθητή, προσέχοντας μην τον περιθωριοποιήσουν

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

ΣΕΒΑΣΜΟΣ

- ❖ Χρειάζεται εξατομικευμένη προσοχή και υπομονή.
- ❖ Μην τον μειώνετε μπροστά στους συμμαθητές του. Θα θεωρήσουν ότι τους δίνετε την άδεια να τον μειώσουν και εκείνοι.
- ❖ Συνεχής ενίσχυση κάθε προσπάθειας και κάθε βελτίωσης ανεξάρτητα από το τελικό αποτέλεσμα.
- ❖ Δώστε του ευκαιρίες για αρχηγικές θέσεις, τη δυνατότητα να εκφράζει τις επιλογές του, να αναγνωρίζονται οι γνώσεις και οι προσπάθειές του.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

ΣΥΝΕΠΕΙΑ

- ❖ Συνέπεια στα όρια.
- ❖ Όταν επιλέγετε τιμωρίες, φροντίστε να μην είναι ετεροχρονισμένες ή ανεξάρτητες από την πράξη που έχει προηγηθεί αλλά να υπάρχει άμεση συνέχεια μ' αυτήν, ώστε να εκλαμβάνονται ως άμεσες συνέπειες βάση των κανόνων που τηρεί το σχολείο.
- ❖ Κάντε σαφείς τους κανόνες συμπεριφοράς και τις επιπτώσεις από την παραβίασή τους.
- ❖ Μην τα εξαπατήσετε. Όταν έχετε αμφιβολίες ρωτήστε την γνώμη τους.
- ❖ Βοηθήστε να βρουν τις δικές τους λύσεις στα θέματα πειθαρχίας.
- ❖ Όταν δεν υπάρχει συνέπεια και συνέχεια λόγων και έργων δημιουργείτε ρήγματα στο μυαλό τους (άλλα λέω και άλλα κάνω)
- ❖ Μην ξεχνάτε ότι το παράδειγμά σας μιλάει περισσότερο από τα λόγια σας

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Προσπαθήστε να αναπτύξετε μια θετική διαπροσωπική σχέση και επαφή μαζί του.

Συζητήστε μαζί του τι θα τον βοηθούσε.

Σε κατ' ιδίαν συνάντηση και αφού πρώτα ενισχύσετε τα θετικά του σημεία προσκαλέστε τον ώστε να συνεννοηθείτε μαζί του για 'ένα πρόβλημα': - πως θα διατηρήσετε την ησυχία μέσα στην τάξη'.

Αποσπάστε την συναίνεση και τη δέσμευσή του για την στάση που θα κρατήσει ο ίδιος, χωρίς να εξηγώντας του ότι το πρόβλημα ΔΕΝ εντοπίζεται αποκλειστικά σε αυτόν.

Συνεννοηθείτε μαζί του για την στάση που θέλει να τηρηθεί απέναντί του μέσα στην τάξη, καθιστώντας τον συνυπεύθυνο της διατήρησης της εύρυθμης λειτουργίας της. (Το βήμα αυτό κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό γιατί αφενός θα δώσει στον μαθητή την αίσθηση του ενδιαφέροντός σας για αυτόν – μέσα από την αναφορά των θετικών του σημείων -εσύ που είσαι καλός στο...- και αφετέρου θα δημιουργήσει κλίμα εμπιστοσύνης και συμμαχίας.)

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

Να είστε λιγότερο απαιτητικός με τις σχολικές του επιδόσεις.

Φέρτε τον μαθητή κοντά σας την ώρα της διδασκαλίας εφόσον και ο ίδιος δεν έχει αντίρρηση.

Απομακρύνετε τον από παράθυρα και πόρτες γιατί μεγαλώνει η πιθανότητα διάσπασης της προσοχής του.

Αναθέστε του καθήκοντα σε μικρές ακολουθίες οδηγιών – Δεν μπορεί να κρατήσει πολλές οδηγίες στο μυαλό του.

Να παρέχετε απλές και σαφείς οδηγίες οπτικές και προφορικές.

Καθιερώστε μικρά και συχνά 'νόμιμα' διαλείμματα, του τύπου: 'Σε παρακαλώ σβήνεις τον πίνακα; ...πηγαίνεις αυτό το χαρτί στον διευθυντή;...φέρνεις δύο κιμωλίες;, κλπ' ώστε να εκτονώνεται η ανάγκη του για κίνηση. Ακόμη και μια μικρή βόλτα έξω για δύο λεπτά θα βοηθούσε στην καλύτερη ανταπόκρισή του μέσα στην τάξη.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

Εξατομικεύετε τις εργασίες ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες των παιδιών με ΔΕΠ-Υ.

Παρέχετε κίνητρα για την ολοκλήρωση εργασιών και την βελτίωση της επίδοσης.

Προβάλλετε τρόπους συμπεριφοράς κατά την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων, όπως ότι δεν πρέπει να βιάζονται, αλλά να μιλούν σε χαμηλούς τόνους, χωρίς να φωνάζουν, κλπ., και επαναλάβετε τους όσο συχνά χρειάζεται μέχρι να τους μάθουν και να μπορούν να του θυμηθούν.

Προσπαθήστε να ανακαλύψτε και να αναδείξετε τα καλά του σημεία, τις δράσεις στις οποίες μπορεί να συμμετέχει, (άθληση, χορωδία, περιβαλλοντική ομάδα, κλπ) ώστε να μην εισπράττει μόνο αποτυχίες.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

Βοηθήστε τον να μάθει να καταγράφει την σκέψη του (ή λέξεις κλειδιά) όταν βιάζεται να πει κάτι για να μην το ξεχάσει, ώστε να διασπά λιγότερο τη ροή του μαθήματος.

Όταν αφαιρείται να μην επιπλήττεται αλλά να καθοδηγείται με θετικό τρόπο ώστε να επανασυνδεθεί με την διδακτική πράξη (πχ, ένα κοίταγμα, πλησίασμα, άγγιγμα στον ώμο).

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι μία αποτελεσματική στάση θα ήταν αυτή που θα καθιστούσε τον ίδιο τον μαθητή μέρος του προβλήματός του θέτοντάς του την ευθύνη να αποφασίσει τι θα τον βοηθούσε.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Στρατηγικές αυτοδιαχείρισης

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Ένας βασικός στόχος των εκάστοτε παρεμβάσεων για θεραπεία της ΔΕΠ-Υ είναι η ανάπτυξη της δυνατότητας του μαθητή για επαρκή επίπεδα αυτοελέγχου.

Αυτό προϋποθέτει ότι το παιδί θα αρχίσει να επιδεικνύει κατάλληλες με την ηλικία του κοινωνικές και ακαδημαϊκές συμπεριφορές σε μία καθαρά ανεξάρτητη βάση.

Παρά αυτό το γεγονός ότι αυτός είναι ένας υψηλά επιθυμούμενος στόχος, στην πράξη βέβαια είναι δύσκολο να επιτευχθεί, λόγω της χρόνιας και πολυσύνθετης φύσης της διαταραχής.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παρεμβάσεις αυτοδιαχείρισης

Οι παρεμβάσεις αυτοδιαχείρισης για ΔΕΠ-Υ αποτελούνται από στρατηγικές αυτοπαρακολούθησης, αυτοενίσχυσης και/ή αυτοδιδασκτικής (Barkley, 1989).

Αυτές οι στρατηγικές, ειδικά όσες εμπεριέχουν το στοιχείο της αυτοδιδασκτικής, είναι γνωστές και ως γνωστικο-συμπεριφοριστικές παρεμβάσεις, μιας και η έμφαση δίνεται στο να αλλάξουν τον τρόπο σκέψης του παιδιού, την συμπεριφορά και την μεταξύ τους αλληλεπίδραση.

Τα τελευταία χρόνια οι παρεμβάσεις αυτοδιαχείρισης έχουν γίνει πολύ δημοφιλείς ως θεραπευτικοί μέθοδοι για μία πληθώρα μαθησιακών δυσκολιών (βλ. Shappiro & Cole, 1994). Παρόλα αυτά δεν μπορούν να θεωρηθούν ως οι πλέον αποτελεσματικές (Abikoff, 1985).

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Αυτοπαρακολούθηση

Τα παιδιά μπορούν να διδαχθούν να παρακολουθούν και να καταγράφουν την συχνότητα των διαφόρων συμπεριφορών τους που σχετίζονται με την διαταραχή.

Π.χ. το παιδί με ένα σήμα του δασκάλου μπορεί να καταγράφει την συμπεριφορά του στα διάφορα ακαδημαϊκά σχετιζόμενα έργα.

Παρά το γεγονός ότι αυτού του είδους οι παρεμβατικές μέθοδοι δεν έχουν εξετασθεί εις βάθος, έχει παρατηρηθεί ότι σε συνδυασμό με αυτοενίσχυση ή ακόμα και εξωτερική ενίσχυση, μπορούν να αυξήσουν τη συχνότητα των επιθυμητών συμπεριφορών (Barkley, Copeland & Sivage, 1980).

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Οι τεχνικές αυτοπαρακολούθησης μπορεί να είναι πιο επιτυχείς σε περιπτώσεις εφήβων με ΔΕΠ-Υ και ειδικότερα όταν οι δεξιότητες οργάνωσης αποτελούν έναν από τους βασικούς στόχους.

Συνήθως χρησιμοποιείται για τον σκοπό αυτό, μία λίστα την οποία καλούνται να συμπληρώσουν οι ίδιοι οι μαθητές, ώστε να διαπιστώσουν το ποσοστό των βημάτων προετοιμασίας που εκπληρώνουν κατά την διάρκεια του κάθε έργου που τους δίνεται.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Αποτελεσματικές στρατηγικές διδακτικής

Επιπρόσθετα με τις στρατηγικές διαχείρισης ενδεχομένων, οι μαθητές με ΔΕΠ-Υ είναι πιθανό να ωφεληθούν από διαχείριση συμπεριφοράς με στόχο την αποτροπή «κακών» συμπεριφορών, καθώς και από στρατηγικές διαχείρισης της τάξης.

Επίσης, οι μαθητές με ΔΕΠ-Υ μπορεί σε αρκετές περιπτώσεις να χρειαστούν επιπλέον παρεμβατική ή ενισχυτική διδακτική, με στόχο την βελτίωση των βασικών ακαδημαϊκών, μαθησιακών στρατηγικών και στρατηγικών αποδοτικής μελέτης.

Η προσπάθεια για μείωση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα παιδιά αυτά μέσα στην τάξη θα πρέπει να περιλαμβάνει πολλαπλές προσεγγίσεις πρόληψης και παρέμβασης.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

- ❖ Ενεργή και συνεχή διδακτική των κανόνων της τάξης, των ρουτινών και των προσδοκιών του δασκάλου για κατάλληλη συμπεριφορά μέσα στην τάξη.
- ❖ Πρακτικές αξιολόγηση και βαθμολόγησης για την υποστήριξη αυτών των κανόνων και προσδοκιών.
- ❖ Αλλαγές στις ρουτίνες διδακτικής και στα αναλυτικά προγράμματα ώστε να βελτιώνεται ο ρυθμός και το επίπεδο μάθησης.
- ❖ Συνεχής παρακολούθηση της προόδου σε βασικές δεξιότητες
- ❖ Διδακτική του τρόπου με τον οποίο οι μαθητές μπορούν να είναι ικανοί να οργανώνουν και να μελετούν τα ακαδημαϊκά υλικά.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Παράγοντες και καταστάσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν

TABLE 5.5. Skills and Conditions to Consider in Evaluating and Treating Classroom-Based Problems Associated with ADHD

Skills	Conditions
Reading skills	Severity of ADHD symptomatology
Writing skills	Classroom management and motivational strategies
Spelling skills	Instructional routines
Math skills	Curricula
Study skills, organizational skills, and self-management skills	Home-school communication
Social and interpersonal skills	Community-based interventions (e.g., medication)

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Διδακτική κανόνων τάξης και προσδοκιών (πρόληψη)

Χρήση σημάτων από μέρους του δασκάλου, σχετικά με το αν πρέπει να κάνουν ή να μην κάνουν κάτι.

Αρκετά αποτελεσματικά στην διαχείριση προβλημάτων συμπεριφοράς, ολοκλήρωση έργων και ακρίβεια απόδοσης.

Για να κάνει ή να μην κάνει κάτι ο μαθητής, ο πιο αποτελεσματικός τρόπος είναι να του το εξηγήσουμε με απόλυτη σαφήνεια.

Έχει πλέον δειχθεί ότι μπορούν να ακολουθηθούν προληπτικές συμπεριφορές εκ μέρους των εκπαιδευτικών, ώστε να προωθήσουν συγκεκριμένες κατάλληλες συμπεριφορές μέσα στην τάξη.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

-
- ❖ Υπενθύμιση των κανόνων στους μαθητές και ενεργή διδακτική μέσω συζήτησής τους.
 - ❖ Διατήρηση οπτικής επαφής με τους μαθητές στα κατάλληλα σημεία και χρονικές στιγμές.
 - ❖ Υπενθύμιση των επιθυμούμενων συμπεριφορών, οι οποίες είναι αναγκαίες για μια δραστηριότητα, πριν την δραστηριότητα.
 - ❖ Κυκλοφορία του δασκάλου μέσα στην τάξη, ώστε να μπορεί να δίνει ανατροφοδότηση για την εκάστοτε συμπεριφορά χωρίς να παρενοχλείται η υπόλοιπη τάξη, αλλά και να στιγματίζεται το παιδί.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Ο δάσκαλος μπορεί να χρησιμοποιεί μη λεκτικά σημάδια ώστε να κατευθύνει την συμπεριφορά του μαθητή, ενώ συνεχίζει να διδάσκει την υπόλοιπη τάξη.

Ο ρυθμός των διδακτικών μαθημάτων είναι σταθερός και όσο το δυνατόν πιο ενδιαφέρον για τα παιδιά και ελέγχεται από τον δάσκαλο.

Ο δάσκαλος διασφαλίζει ότι τόσο οι ακαδημαϊκές όσο και οι μη-ακαδημαϊκές δραστηριότητες είναι κατανοητές στους μαθητές και φροντίζει για την σωστή μετάβαση από την μια στην άλλη.

Ο δάσκαλος επικοινωνεί ξεκάθαρα σε τακτά χρονικά διαστήματα στους μαθητές τις προσδοκίες του για την χρήση του χρόνου σε εκάστοτε έργο και μάθημα.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Η ενσωμάτωση τέτοιων στρατηγικών στην καθημερινή ρουτίνα της τάξης, μπορεί να είναι πολύ επωφελής όσον αφορά την πρόληψη και διαχείριση μη-επιθυμητών συμπεριφορών από παιδιά με ΔΕΠ-Υ.

Επίσης θα πρέπει να χρησιμοποιούνται σωστές στρατηγικές διαχείρισης του σχολικού περιβάλλοντος. Αυτό μπορεί να βοηθήσει στην καλύτερη παρακολούθηση των συγκεκριμένων μαθητών, αλλά επίσης στην ελαχιστοποίηση των πιθανών παραγόντων απόσπασης της προσοχής ενός τέτοιου μαθητή από το μάθημα. Π.χ. η τοποθέτηση ενός παιδιού με ΔΕΠ-Υ κοντά σε ένα σημείο συχνά χρησιμοποιούμενο στο μάθημα δεν ενδείκνυται.

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS

Σας ευχαριστώ πολύ

ΔΡ. ΔΟΥΚΛΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ - ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ 2017
NOESIS NEUROFEEDBACK CENTRE CYPRUS